

УДК 725.15

Аспірантка **Гейко І. П.**Науковий керівник: д-р арх., проф. **Слепцов О. С.**Кафедра основ архітектури і архітектурного проектування
Київський національний університет будівництва та архітектури

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ПРОЕКТУВАННЯ ТА РЕКОНСТРУКЦІ РАЙОННИХ БУДИНКІВ СУДУ ТА ВПЛИВ НА НИХ СУДОВИХ СИСТЕМ КРАЇН СВІТУ

Анотація. Розглянуто та досліджено судові системи різних країн світу за матеріалами Асоціації державних рад та вищих органів адміністративної юрисдикції держав-членів Європейського Союзу та за сприяння Проекту «Україна: верховенство права» Агентства США з міжнародного розвитку (UASID)». На основі даних матеріалів було розроблено структурний поділ країн, які мають районні будинки суду, що за всіма показниками співпадають з вітчизняними будинками районних судів по способу здійснення судочинства та за наявності у їх юрисдикції цивільних та кримінальних справ. У статті показані основні приклади закордонного проектування та реконструкції районних будинків суду. Подані матеріали у вигляді таблиць для візуального порівняння районних будинків суду різних країн світу.

Ключові слова: районний будинок суду, закордонний досвід, судова система, адміністративна юстиція, цивільні та кримінальні справи, кількість суддів, приміщення міських служб, історичне середовище, нове будівництво, проектування та реконструкція районних будинків суду

Стан проблеми. Дослідження закордонного досвіду проектування та реконструкції районних будинків суду передбачає розгляд судових систем різних країн світу. Особливо важливою частиною даного дослідження є системний аналіз країн світу, в яких існують районні будинки суду, які повністю співпадають з вітчизняними будинками районних судів по ряду чинників, що безпосередньо впливають на проектування та реконструкцію самих будівель у яких судові органи здійснюють судочинство. До

даних чинників слід віднести: розгляд цивільних та кримінальних справ районним будинком суду; кількість суддів, що здійснюють судочинство; кількість районних будинків суду на території країни; можливість поділу районного будинку суду на різні сектори юрисдикції, такі як: дільничий, кримінальний, цивільний та адміністративний сектори; адміністративно – територіальний поділ країни та багато ін.

На основі розглянутого матеріалу можна виділити ряд закордонних прикладів проектування та реконструкції споруд у яких здійснюється судочинство першої інстанції. Дослідження закордонної практики дозволить створити сталу наукову базу для подальшого вітчизняного розвитку проектування та реконструкції районних будинків суду в Україні.

Актуальність проблеми. Незважаючи на ряд рішень, прийнятих Президентом України, Кабінетом Міністрів України, Верховною Радою України для виправлення становища відсутності приміщень районних будинків суду, питання щодо їх забезпечення для більшості судів залишаються невирішеними. Враховуючи вимоги та правила «Концепції державної цільової програми забезпечення судів належними приміщеннями на період до 2016 року», створення наукової бази на дослідженнях прикладів закордонних зразків проектування та реконструкції районних будинків суду допоможе суттєво оновити застарілі радянські стандарти масового будівництва однакових за образом та плануванням адміністративних споруд, у яких і на сьогодні судді вже незалежної України здійснюють судочинство.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розгляд закордонного досвіду проектування та реконструкції районних будинків суду неможливе без дослідження головних особливостей структури судових систем різних країн світу.

Побудова судової системи будь-якої країни світу залежить від безлічі факторів, таких як організація державної влади, адміністративно-територіальний устрій, тип правових взаємовідносин, історичні традиції та ін. Усі ці фактори суттєво впливають на проектування будинків суду, особливо, коли йдеться про суди найнижчої інстанції (будинки суду першої інстанції). Слід зазначити, що назва «районний будинок суду» присутня не у всіх судових системах країн світу, в окремих випадках вони мають назву окружні (Чеська Республіка, Республіка Словенія), федеральні районні (США), суди провінцій (Канада), мирові суди (Королівство Іспанія),

магістратські суди та суди графств (Сполучене Королівство (Англія та Уельс), Герцогство Люксембург), місцеві суди (Естонська Республіка, Республіка Угорщина, Федеративна Республіка Німеччина), провінційні суди (Словацька Республіка), суди першої інстанції (Португальська Республіка) та ін.

Також слід акцентувати увагу на тому, що будь-яка судова установа першої інстанції має свою юрисдикцію. У деяких країнах в одному приміщенні районного будинку суду можуть розглядатися кримінальні та цивільні справи одночасно, в інших країнах окремі рівні юрисдикції потребують окремих приміщень для розгляду будь-яких справ (напр., податкові суди – Португальська Республіка; трудові, фінансові, соціальні суди – Федеративна Республіка Німеччина та багато ін.).

За даними матеріалів Асоціації державних рад та вищих органів адміністративної юрисдикції держав-членів Європейського Союзу та за сприяння Проекту «Україна: верховенство права» Агентства США з міжнародного розвитку (UASID)», районні будинки суду, які співпадають за рівнем юрисдикції та способом здійснення судочинства з вітчизняними будинками районних судів мають:

1. Сполучені Штати Америки – 94 федеральні районні суди (включаючи 3 територіальні суди: Гуам, Вірджинські о-ви та Північні Маріїнські о-ви).

Архітектура адміністративних споруд США вражає монументальністю, особливо це стосується архітектури будинків суду. Вивчаючи та зберігаючи історичні традиції судового будівництва, архітектори США і сьогодні проєктують будинки судів у класичному стилі судоустрою.

У Сполучених Штатах Америки відсутні, такі улюблені для наших країн, єдина образність і жорстка ієрархія, особливо у частині будівництва судових установ. Тому не завжди низький рівень юрисдикції будинку суду автоматично означає малогабаритність його будівлі і, тим більше, низький рівень якості опорядження та відсутність розкоші. [1 ст. 12 – 17]

Незважаючи на відсутність затверджених федеральним правлінням будівельних регламентацій і наявності єдиного керівного документу у цій області, що включає загальні та достатньо нечіткі рекомендації, випущеного Управлінням судів США, американські проєктувальники та замовники-забудовники самостійно, будучи свідомими та розумними громадянами, оптимізують проєкти будівель суду.

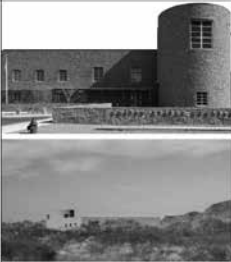

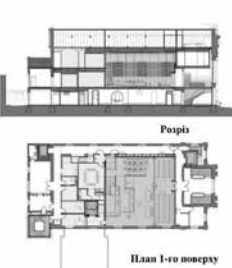

Таблица 1

Назва	Загальний вид	Планувальна структура	Внутрішнє зображення	Додаткова інформація
Maryland District Court of Rockville, Rockville, Maryland, United States				Нове будівництво. Районний суд штат Меріленд. Загальна площа-159.800 кв. футів. Проект включає 9 залів судових засідань, офіси службовців та генеральних секретарів.
Dan M. Russell, Jr. United States Courthouse				Реконструкція. Районний суд. Загальна площа-20.525 кв. футів. Проект включає 8 поверхів, офіси службовців та суддів. Збережена істор. середовища 1923 р. колишньої сес. школи.
52nd District Court, 3rd Division, Michigan				Нове будівництво. Районний суд штат Мічиган. Загальна площа-63.769 кв. футів. Проект включає 5 залів судових засідань, нові засоби охоронної системи.

Наприклад, будівлі суду федеральної юрисдикції завжди проектується з можливістю на подальше розширення та розвиток. Думаючи про наступні прибудови, архітектори наперед обмислюють можливість легкого та дешевого перепланування офісного простору, зазвичай примикаючого до залів судових засідань, а додаткові зали судових засідань, залишають для оновлення, таким чином, головні судові приміщення сконцентровують у центральній зоні, зручній та доступній для публіки, та переносять, одночасно, службові приміщення, де немає інтенсивних потоків відвідувачів. [1, ст. 12–17]

У цілях економії бюджетних коштів, у будинках федеральних судів прийнято використовувати зали судових засідань позмінно двома чи більше суддями. Деякі спеціалісти з проектування будинків суду кажуть зараз про те, що загалом можлива поява у недалекому майбутньому залів судових засідань універсального призначення — для використання судовими колегіями різних юрисдикцій та різних категорій будівель суду майже в режимі «нон-стоп».

Таблиця 2

Назва	Загальний вид	Планувальна структура, розріз будівлі	Внутрішнє зображення	Додаткова інформація
Alpine, Texas U.S. Courthouse		 Генеральний план План 1-го поверху		Нове будівництво. Районний суд, Техас. Загальна площа - 380,800 кв. футів. Проект повністю побудований з місцевих будівельних матеріалів. Саме тому образ будинку суду повністю вписується у навколишнє середовище.
United States District Courthouse Natchez Mississippi		 Розріз План 1-го поверху		Реконструкція. Районний суд, Міссісіпі. Проект був названий спеціалістами найбільшим перетворенням 19-го сторіччя у 21-ше. Була проведена реконструкція з додаванням ліфтів та сучасної системи охорони, збільшенням площі робочих приміщень.

Проблема безпеки, з одного боку, занадто обмежує можливості архітектора, але, з іншого боку — взагалі не враховується, що в будинках суду треба фізично відділяти, як мінімум, три потоки — публіки, персоналу та підсудних. Наприклад, усі архітектори незадоволені нав'язуванням обов'язкової установки всюди куленепробивного скла та кулезахисних екранів, а також малозрозумілими є норми розміщення — навіть частіше, ніж сигнал пожежної тривоги — сигнали антитерористичного оповіщення. Нічого, окрім непотрібної паніки, усі ці засоби, як вважає більшість проектувальників, принести не зможуть. З поваги до суддів, слід сказати, що вони практично всі виступають проти «антитерористичних» засобів, вважаючи, що це понесе за собою більш серйозні негативні наслідки, які неминуче вплинуть на людей, виказуючи їм примітивну недовіру, гніт очікування катастрофи та створення психологічно деструктивного стану невизначеності. Окрім того, судді вважають, що під наміром опіки про їх безпеку, їх спеціально віддаляють від людей, для яких вони, з одного боку, виступають уособленням справедливого правосуддя, а з іншого

Таблиця 3

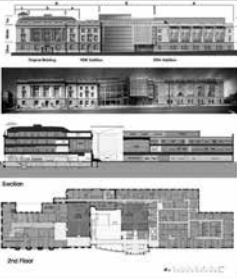

Назва	Загальний вид	Планувальна структура, розріз будівлі	Внутрішнє зображення	Додаткова інформація
United States Courthouse — Rockford, IL				Нове будівництво. Районний суд штат Іллінойс. Загальна площа-198.000 кв. футів. Проект включає 5 залів судових засідань, офіс службовців. Склад 7 пов.
Toledo US Courthouse				Проект нового районного суду Толедо, Огайо. Загальна площа-223.600 кв. футів. Проект включає сучасні зали судових засідань.

боку, ці люди являються їх виборцями, оскільки у США всі місцеві судді обираються населенням. [1, ст. 12–17]

Далеко не кожен архітектор може запроєктувати судову установу, враховуючи її складну технологію, яку неможливо відтворити на кресленнях, використовуючи при цьому тільки фантазію, завдання на проектування і звичайний життєвий досвід. Саме тому у Сполучених Штатах Америки відносно небагато архітектурних організацій, які створюють будинки правосуддя, незважаючи на феноменально високий рівень злочинності та на велику правоохоронну систему. [1, ст. 12–17]

Однією з головних складнощів при проектуванні будинків суду у США виступає відсутність для цього типу споруд яких-небудь офіційних норм та стандартів (слід зазначити, що в Україні вони є), які повинні були б узагальнити наявний великий досвід і допомогти у роботі архітекторам та інженерам. За відсутності норм та підручників самостійно проаналізувати хоча б десять прикладів проектів будівель суду дуже складно, як з точки зору мінімальної доступності точної інформації, (а саме докладність життєво необхідна у проектуванні), так і в силу того, що цієї інформації дуже багато, її складно аналізувати за короткий час. [1, ст. 12–17]

Особливу увагу архітектори США приділяють збереженню історичних будинків суду 19–20 століття. Витрачаючи немало сил на відновлення історичного контексту та образу будівлі, вони досить вдало реконструюють будинки районних судів.

Назва	Загальний вид	Планувальна структура , розріз будівлі, фасад будівлі	Внутрішнє зображення	Додаткова інформація
Wheeler Federal Building and U.S. District Courthouse Wheeling, West Virginia				Реконструкція. Районний суд 3х. Вирдзонія. Загальна площа-61.500 кв.футів.Проект включає 5 залів судових засідань. Поряд із спорудою знаходяться будівлі 19 та 20 ст.,що суттєво вплинуло на поверховість та загальний образ будинку суду.
Historic DC Courthouse Washington, District of Columbia				Реконструкція. Районний суд Вашингтон. Загальна площа-176.231 кв.футів.Будівля суду була побудована у 1820 році. Реконструкція розпочалася у 1998 році. На сьогоднішній день вже завершена. Були оновлені фасади та внутрішній простір зі збереженням історичного контексту .

У процесі реконструкції особливу увагу приділяють ретельній відбудові втрачених елементів. Немалих зусиль потребує урахування нових норм та правил щодо судових будівель.

Багато часу потрібно витратити, щоб зрозуміти, яким був силует споруди, з чого складався «п'ятий фасад» будівлі. Ті деталі споруди, які хоча б частково збереглися, наприклад частини віконних рам, сходи тощо потребують відновлення. Втрачені назавжди елементи потребують виготовлення за архівними документам із найбільш відповідних та точних сучасних матеріалів. Нові конструкції, у тому числі пандус для інвалідів, потрібно делікатно вписати у композицію, а матеріали спеціально підібрати за розмірами, формою, фактурою, текстурою, кольором для того, щоб нова будівля чітко вписалася у іншу, стару забудову. [2, ст. 68–71]

2. Республіка Корея – 45 районних судів (1 або 3 судів) (табл. 5).

3. Литовська Республіка – (цивільні та кримінальні справи).

Таблиця 5

Назва	Загальний вид	Внутрішнє зображення	Додаткова інформація
Chuncheon District Court Wonju, South Korea			Нове будівництво. Районний суд. Південна Корея. Загальна площа - 9.902 кв. м. Проект був побудований за новітніми технологіями. Саме тому образ будинку суду повністю вписується у навколишнє середовище.

4. Австрійська Республіка – (дрібні цивільні скарги, незначні правопорушення, сімейні суперечки).
5. Республіка Болгарія – (цивільні та кримінальні справи).
6. Нідерланди – (окремі сектори – дільничий, кримінальний, цивільний, адміністративний).
7. Латвійська Республіка – (цивільні та кримінальні справи) (рис. 2).
8. Нова Зеландія (рис. 1).

Рис. 1. Hastings District Court New Zealand

Рис. 2. Administrative District Court Latvia (Riga)

9. Республіка Польща.
10. Фінляндська Республіка – 27 районних судів (цивільні та кримінальні справи).
11. Королівство Швеція – (цивільні та кримінальні справи, деякі трудові суперечки. Деякі районні суди діють також як земельні суди чи морські суди) (рис. 3-4).

Рис. 3. Attunda District Court in Stockholm, Sweden

Рис. 4. District Court in Malmö, Sweden

12. Австралія – (цивільні та кримінальні справи).

Таблиця 6

Назва	Загальний вид	Внутрішнє зображення	Додаткова інформація
Ipswich Courts			<p>Нове будівництво. Районний суд, Австралія. 3 загальна площа - 15.902 кв. м. Проект був побудований за новітніми технологіями. Саме тому образ будинку суду повністю вписується у навколишнє середовище.</p>

13. Ізраїль – 6 районних судів (табл. 7).

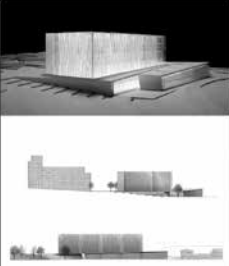
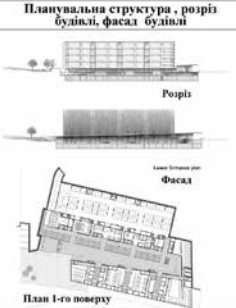

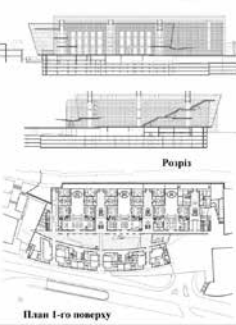

14. Гонконг – 30 районних судів.

15. Японія – 50 районних судів.

16. Республіка Словенія (табл. 8).

Розглядаючи подані матеріали у вигляді таблиць та малюнків, можна зробити висновок, що у даних країнах (країни Європи, Сходу та Австралії) існують чіткі ідеології проектування будинків суду. Найбільш часто зустрічаються споруди, побудовані зі значним використанням скла, що свідчить про наявну ідею нової демократії та прозорості судової влади. Зазвичай, адміністративна споруда (у сталому розумінні) – це щось занадто традиційне: класичне або псевдокласичне. Але сучасні архітектори з плином часу та з все більшим розвитком новітніх технологій та будівельних матеріалів, звільняються від традиційних канонів проектування ад-

Таблиця 7

Назва	Загальний вид	Планувальна структура, розріз будівлі, фасад будівлі	Внутрішнє зображення	Додаткова інформація
District Courthouse Proposal Jerusalem, Israel				Нове будівництво. Районний суд Єрусалим. Ізраїль. Загальна площа-50.500 кв.м. Проект включає 113 залів судових засідань. Поряд із спорудою знаходяться будівлі 19 та 20 ст., що суттєво вплинуло на поверховість та загальний образ будинку суду.
Haifa Courthouse Haifa, Israel				Нове будівництво. Районний суд Хайфа. Ізраїль. Загальна площа-10.100 кв.м. Проект включає багато громадських приміщень. Поряд із спорудою знаходяться будівлі 19 та 20 ст., що суттєво вплинуло на поверховість та загальний образ будинку суду.

Таблиця 8

Назва	Загальний вид	Планувальна структура, розріз будівлі	Внутрішнє зображення	Додаткова інформація
New Courthouse Ljubljana, Slovenia				Проект нового районного суду Любляна. Словенія. Загальна площа-37.000 кв.м. Проект включає сучасні зали судових засідань. Ідея проекту-створення образу сучасної демократії.

міністративних споруд, створюючи символи основних принципів роботи міської влади за допомогою прозорості будинків адміністрацій та судів.

Головне завдання сучасного проектувальника районного будинку суду — це поєднання споруди з навколишнім середовищем та, що є більш важливим, із соціумом, із самими громадянами, які є відвідувачами суду.

Головна ідея — «суд — це частина міста, частина адміністративного, культурного та ділового життя громади», що вдало реалізується у багатофункціональному будинку суду, з великої кількості рекреаційних приміщень та вдалими зонуванням території. Таке сприйняття на підсвідомому рівні закладає фундаментальну базу для подальшого життя судового рішення, для роботи законотворчої системи, головний фактор ефективності якого ховається зовсім не в кількості судових виконавців та тюремних наглядачів, а знаходиться у думках кожної людини. Цей фактор називають повагою до закону на підсвідомому рівні.

Висновок. Для того, щоб будинок суду виглядав в очах людей потрібним і громадяни підкорялися та довіряли судовим приставам, він повинен, по-перше, мати визнання у якості громадського інституту, наділеного правом судити, а, по-друге, його рішення зобов'язані бути ідеальними з точки зору звичайного права і права на справедливість. Немалу роль, якщо не сказати — одну з вирішальних, у справі конституціювання в громадському створенні суду у якості справедливого та компетентного органу, беззаперечно грає архітектура. Будівля суду повинна однозначно візуально ідентифікувати більшість людей у якості вмісту права та влади, а головне — будинок суду не повинен «лякати» громадян, які відстоюють свої права на справедливе життя у сучасному демократичному суспільстві.

Література.

1. Новая индустрия-борьба спреступностью.//Зодчество мира-2003, №2-с.2-39.
2. Реконструкция Верховного суда.//Зодчество мира; 2000, №2 с.68-71.
3. La Crosse Country Courthouse// Architectural Records: 1999 № 3 P. 126-128
4. <http://www.archdaily.com>
5. <http://www.e-architect.co.uk>.
6. <http://www.architizer.com>
7. http://www.vasu.gov.ua/ua/international_legal_cooperation.html.

Аннотация. Рассмотрены и исследованы судебные системы разных стран мира за материалами Ассоциации государственных советов и высших органов административной юрисдикции государств-членов Европейского Союза и при содействии Проекта «Украина: верховенство права» Агентства США с международного развития (UASID)». На

основе данных материалов было разработано структурное разделение стран, которые имеют районные здания суда, которые по всем показателям совпадают с отечественными зданиями районных судов по способу осуществления судопроизводства и по наличию в их юрисдикции гражданских и уголовных дел. В статье показаны основные примеры заграничного проектирования и реконструкции районных зданий суда. Поданные материалы в виде таблиц для визуального сравнения районных зданий суда разных стран мира.

Ключевые слова: здание районного суда, заграничный опыт, судебная система, административная юстиция, гражданские и криминальные дела, количество судей, помещения городских служб, историческая среда, новое строительство, проектирование и реконструкция районных зданий суда.

Annotation. The judicial systems of different countries of the world are considered and investigational after materials of Association of state advices and supreme bodies of administrative jurisdiction of states-members of European Union and at an assistance Project «Ukraine: supremacy of right for Agency of the USA from international development» (UASID). On the basis of these materials the structural division of countries that have district courthouses was worked out, that on all indexes coincide with the home houses of district courts on the method of realization of rule-making and on a presence in their jurisdiction of civil and criminal cases. In the articles shown basic examples of the foreign planning and reconstruction of district courthouses. The given materials are as charts for visual comparison of district courthouses of different countries of the world.

Keywords: district courthouse, foreign experience, judicial system, administrative justice, civil and criminal cases, amount of judges, apartment of municipal services, historical environment, new building, planning and reconstruction of district courthouses.